

KIRJALLINEN KYSYMYS 847/2012 vp

Sähköisen äänestämisen mahdollistaminen internetissä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomalaisen kansanvallan perusta heikkenee äänestysaktiivisuuden laskun myötä. Tämän syksyn kuntavaaleissa äänensä käytti vain 58,3 % äänioikeutetuista. Laskua edellisiin kunnallisvaaleihin oli 3,0 prosenttiyksikköä. Trendi on ollut samansuuntainen useissa muissakin vaaleissa. Äänestysaktiivisuuden voidaan sanoa olevan muutoksessa, jonka vuoksi on ryhdyttävä toimiin sen parantamiseksi. Yksi hyvä keino äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi olisi mahdollistaa äänestys sähköisesti internetissä.

Suomi on nopeiden internetyhteyksien määrässä mitattuna jo maailman huippuluokkaa, ja internetiä hyödynnetään monilla aloilla tehokkaasti. Kuitenkaan internetissä tapahtuva äänestämisen valtiollisissa vaaleissa ei ole mahdollista, vaikka sen luulisi olevan luonnollista Suomen kaltaisessa tietoyhteiskunnassa. Tällä hetkellä internetäänestämisen mahdollistamista ei edes suunnitella Suomessa. Perusteena on käytetty muun muassa sitä, että perinteinen järjestelmä toimii tarpeeksi hyvin.

Internetäänestämisen mahdollistamisessa ei kuitenkaan ole kyse perinteisen järjestelmän korvaamisesta, vaan uudesta äänestystavasta vanhan rinnalla äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi. Nettiäänestys voisi innostaa erityisesti nuoria äänioikeutettuja äänestämään.

Naapurimaassamme Virossa internetäänestäminen on ollut mahdollista perinteisen lippuäänestyksen rinnalla jo vuodesta 2005 saakka. Vuoden 2011 parlamenttivaaleissa jo joka neljäs äänestäneistä käytti tätä vaihtoehtoa. Internetäänestäminen on Virossa helppoa ja nopeaa; siihen kuluu parhaimmillaan aikaa noin yksi minuutti. Sen on myös arvioitu lisänneen äänestysaktiivisuutta. Syytteet järjestelmän epäluotettavuudesta voidaan kumota, sillä Virossa vaalitarkkailijana toiminut ETY-järjestö arvioi järjestelmän luotettavaksi, vaikka näkikin siinä joitain kehitystarpeita. On myös todettava, että perinteinenkin äänestystapa Suomessa ei ole esimerkiksi vaalisalaisuuden näkökulmasta aukoton.

Äänestysprosentin nostamiseksi ja demokration vahvistamiseksi Suomen tulisi naapurimaamme Viron tavoin mahdollistaa internetäänestys jo seuraavissa valtiollisissa vaaleissa eli vuoden 2014 Euroopan parlamentin vaaleissa tai viimeistään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä sähköisen äänestämisen mahdollistamiseksi internetissä?

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 2012

Antti Kaikkonen /kesk

Versio 2.0

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Antti Kaikkosen /kesk näin kuulu-
van kirjallisen kysymyksen KK 847/2012 vp:

*Mitä hallitus aikoo tehdä sähköisen ää-
nestämisen mahdollistamiseksi interne-
tissä?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa kolmessa kokei-
lukunnassa äänestäjä sai valita perinteisen lip-
puäänestyksen ja äänestyspaikoilla tapahtuneen
sähköisen äänestämisen välillä. Sähköisessä ää-
nestyksessä ilmeni kuitenkin puutteita ja virhei-
tä. Valitusten johdosta korkein hallinto-oikeus
määräsi kunnallisvaalit uusittavaksi asianomai-
sissa kunnissa.

Kokeilun jälkeen pääministeri Matti
Vanhasen 2. hallitus käsitteli sähköisen
äänestyksen jatkokehittämistä iltakoulussa
13 tammikuuta 2010. Hallitus päätti, että äänes-
tyspaikalla tapahtuvan sähköisen äänestyksen
kehittämistä ei jatketa, vaan pitäydytään toistai-
seksi nykyisessä vaalijärjestelmässä. Samalla
kuitenkin seurataan sähköisen äänestyksen kan-
sainvälistä kehitystä.

Internet-äänestys ei ole vielä yleisesti käytös-
sä muiden maiden yleisissä vaaleissa. Viron vaa-
leissa internetissä äänestäminen on ollut yksi ää-
nestysvaihtoehto vuoden 2005 kunnallisvaaleis-
ta alkaen. Kokemukset siitä ovat olleet varsin

myönteisiä ja vuoden 2011 parlamenttivaaleissa
jo lähes 141 000 kansalaista äänesti internetissä.

Muiden naapurimaiden osalta voidaan todeta,
että Norjassa kokeiltiin internet-äänestystä kym-
menessä kunnassa vuoden 2011 lääninkäräjävaa-
lien ja kunnallisvaalien ennakoöänestyksessä.
Norjan kokeilu onnistui hyvin ja maan parla-
mentti päättäne kokeilun mahdollisesta jatkami-
sesta lähiaikoina. Sen enempää Viron kuin Nor-
jankaan kokemukset eivät kuitenkaan tue sitä nä-
kemystä, että internet-äänestyksellä olisi merkit-
tävää vaikutusta äänestysaktiivisuuteen.

Ruotsissa vaalien toimittamisessa tapahtuneiden virheiden vuoksi Länsi-Götanmaan läänin
maakäräjävaalit ja Örebron kunnallisvaalit jou-
duttiin uusimaan vuonna 2011. Uusintavaaleissa
oli lähes 1,3 miljoonaa äänioikeutettua. Uusinta-
vaaleihin johtaneiden virheiden vuoksi parla-
mentaarinen Ruotsin vaalijärjestelmää arvioiva
komitea selvittää parhaillaan, tulisiko Ruotsissa
yleisissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä ottaa
käyttöön sähköinen äänestys joko äänestyspai-
koilla tai internet-äänestyksenä. Komitean on
määrä luovuttaa mietintönsä maaliskuussa 2013.

Suomen nykyinen vaalijärjestelmä toimii hy-
vin. Mikäli sähköisen äänestyksen kehittämistä
jatkettaisiin perinteisen äänestyksen rinnalla, to-
dennäköinen kehityssuunta olisi internet-äänes-
tys. Internet-äänestyksen osalta on kuitenkin rat-
kaistava monia periaatteellisia ja teknisiä kysy-
myksiä, jotka liittyvät mm. äänestäjien vaalisa-
laisuuteen ja vaalivapauteen.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2012

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 847/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Antti Kaikkonen /cent:

Vad tänker regeringen göra för att införa möjlighet till elektronisk röstning via internet?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Vid kommunalvalet 2008 fick väljarna i tre kommuner rösta antingen på traditionellt sätt med röstsedel eller elektroniskt i vallokalen. I den elektroniska röstningen förekom dock brister och fel. Med anledning av de besvär som anfördes i ärendet bestämde högsta förvaltningsdomstolen att kommunalvalet måste tas om i dessa tre kommuner.

Efter försöket behandlade statsminister Matti Vanhanens andra regering frågan om det fortsatta utvecklandet av den elektroniska röstningen vid sin aftonskola den 13 januari 2010. Regeringen beslöt att utvecklandet av den elektroniska röstningen i vallokalerna inte fortsätts, utan tills vidare tillämpas det nuvarande valsystemet. Samtidigt följs dock den internationella utvecklingen av elektronisk röstning.

I andra länder har röstning via internet inte ännu tagits i allmänt bruk vid allmänna val. I Estland har väljarna haft möjlighet att rösta via internet sedan kommunalvalet 2005. Erfarenheterna har varit positiva och vid parlamentsvalet

2011 röstade omkring 141 000 väljare via internet.

I fråga om våra andra grannländer kan det konstateras att Norge genomförde ett försök med röstning via internet i tio kommuner vid förhandsröstningen i landstings- och kommunalvalet år 2011. Försöket i Norge lyckades bra och landets parlament ska fatta beslut om en eventuell fortsättning av försöket inom den närmaste framtiden. Varken erfarenheterna i Estland eller i Norge stöder dock den uppfattningen att röstning via internet skulle ha en betydlig inverkan på valdeltagandet.

I Sverige ledde felen som förekom vid valförrättningen år 2011 till omval i landstingsvalet i Västra Götalands län och i kommunalvalet i Örebro kommun. Antalet röstberättigade vid dessa omval var nästan 1,3 miljoner. På grund av felen som ledde till dessa omval har det tillsatts en parlamentarisk kommitté som ska överväga om det i Sverige vid allmänna val och folkomröstningar bör införas möjlighet till elektronisk röstning, antingen i vallokalerna eller via internet. Kommittén ska lämna sitt betänkande i mars 2013.

Finlands nuvarande valsystém fungerar bra. Om man fortsätter utvecklandet av den elektroniska röstningen vid sidan av den traditionella röstningen, går utvecklingen sannolikt i riktning mot röstning via internet. När det gäller röstning via internet måste man dock först lösa flera principiella och tekniska frågor som gäller bland annat väljarnas valhemlighet och valfrihet.

Helsingfors den 22 november 2012

Justitieminister Anna-Maja Henriksson